

Мирославський С.В.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Плотнікова М.В.

Навчально-науковий інститут права

Сумського державного університету

ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ В РАЗІ ВІДСТУПЛЕННЯ ЧАСТИНИ ПРАВА ВИМОГИ ЗА КРЕДИТНИМИ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ, ЗАБЕЗПЕЧЕНИМИ ІПОТЕКОЮ

Стаття присвячена дослідженню проблем, які виникають на практиці у зв'язку з відступленням частини права вимоги за кредитними зобов'язаннями, забезпеченими іпотекою. У статті проаналізовано наукові підходи та судову практику щодо відступлення права вимоги у кредитних зобов'язаннях. На основі цього відмежовано договір факторингу та цесію у відносинах заміни кредитора за кредитними зобов'язаннями. Незважаючи на те, що в кредитних договорах кредитором завжди виступає фінансова установа, заміна кредитора в зобов'язанні шляхом відступлення права вимоги не пов'язана з наданням фінансових послуг та розкриттям банківської таємниці, на відміну від договору факторингу, фактором за яким може бути виключно банк або інша фінансова установа. У статті зазначається, що наявність проблем правозастосування зумовлена недосконалістю цивільного законодавства, яке дає змогу кредитору зловживати правом. Це стосується відступлення та перевідступлення частини права вимоги, забезпеченого іпотекою. Грошовий характер і, відповідно, подільність кредитного зобов'язання зумовлює можливість відступлення права вимоги за ним частинами. Через перевідступлення права вимоги кільком кредиторам виникає зобов'язання із множиною осіб на стороні кредиторів. Визначено, що відсутня регламентація порядку поділу забезпечення, тому кредитор вирішує це питання самостійно. На підставі аналізу судової практики визначено, що це може поставити боржника в складне становище в разі залишення забезпечення за однією частиною кредитного зобов'язання. У разі звернення стягнення на майно боржник втрачає право власності на майно, яке виступало предметом забезпечення первісного кредитного зобов'язання, та залишається боржником за іншими частинами поділеного кредитного зобов'язання. Внесено пропозиції з удосконалення цивільного законодавства щодо забезпечення в разі відступлення частини права вимоги.

Ключові слова: цесія, перевідступлення права вимоги, подільні зобов'язання, кредитний договір, іпотека.

Постановка проблеми. Залучення кредитних коштів для підприємств створює додаткові можливості розвитку бізнесу, водночас ризикованість підприємницької діяльності впливає на можливість їх повернення. Так звані «непрацюючі кредити» на початок 2020 року становили 48,4%, при цьому регулятор наголошує, що «банки мають інтенсивніше розчищати баланс: непрацюючі кредити слід реструктурувати, продати чи списати» [1]. Як зазначають фахівці, останніми роками основними покупцями таких кредитів є факторингові та колекторські компанії, рідше банки та приватні інвестори [2]. Відступлення права вимоги є однією з підстав заміни кредитора в зобов'язанні відповідно до ст. 512 Цивіль-

ного кодексу України (далі – ЦКУ) [3]. Значна частина кредитних зобов'язань перед банківськими установами забезпечується, як правило, іпотекою, і в разі відступлення права вимоги за основним зобов'язанням до цесіонарія переходить і право вимоги за іпотекою. На практиці при цьому виникають випадки, коли факторингова чи колекторська компанія здійснює наступне відступлення права вимоги за раніше відступленим зобов'язанням, причому зобов'язання відступається частинами різним суб'єктам [4]. Таке дроблення (поділ) кредитного зобов'язання, забезпеченого іпотекою часто ставить боржника у край не вигідне становище і створює для нього додаткові ризики. Зокрема, в разі повторного від-

ступлення меншої частини зобов'язання третій особі з передачею під цю меншу частину ста відсотків забезпечення у вигляді іпотеки, вартість якої перевищує вартість усього відступленого зобов'язання, виникає ситуація, коли новий власник меншої частини звертає стягнення на об'єкт іпотеки, реалізуючи його, як правило, за мінімальною ціною, а інший кредитор у позовному провадженні отримує самостійну можливість стягнення незабезпеченої решти відступленого грошового зобов'язання. Наслідком такої маніпуляції для боржника може стати і втрата права на об'єкт іпотеки, коли більша частина боргу виявиться непогашеною, і додаткові витрати, яких він не мав би без дроблення зобов'язання. Відповідно, виникає сумнів щодо достатності правового регулювання питань відступлення частинами права вимоги за кредитними зобов'язаннями з позиції забезпечення збалансованості захисту законних прав та інтересів не тільки кредиторів, але й боржника в таких зобов'язаннях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Окремі питання відступлення права вимоги були предметом дослідження таких вчених, як Є.О. Рябоконт [5], В.І. Пушай [6], В. Слома [7], С.І. Шимон [8; 9]. Умови оборотоздатності права вимоги за грошовим зобов'язанням характеризував О.А. Беляневич [10]. О.С. Ткачук та А.О. Ткачук, визначаючи особливості розгляду спорів, пов'язаних із забезпеченням кредитних зобов'язань, під час аналізу судової практики щодо іпотеки проблем у зв'язку з відступленням права вимоги за кредитними зобов'язаннями не розглядали [11]. Окремі питання відступлення чи переуступки прав вимоги за кредитними зобов'язаннями розглядали М.Б. Жолобецька, М.О. Полєнніков [12], І.В. Сарнаков [13], О.К. Степаненко [14], О.В. Черндачук [15], проте поза увагою дослідників залишається відступлення частини права вимоги за кредитними зобов'язаннями та його наслідки для іпотечного забезпечення.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз цивільного законодавства щодо відступлення частини права вимоги за кредитними зобов'язаннями, забезпеченими іпотекою, виявлення проблем правозастосування та розробка пропозицій із вдосконалення правового регулювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. За оцінкою банків, переуступка прав вимоги стосовно окремих проблемних активів є єдиним економічно обґрунтованим рішенням, необхідним для збереження стабільності та прибутковості діяльності банків [12, с. 721]. Заміна креди-

тора у зобов'язанні відбувається в порядку та на умовах, визначених у ст.ст. 512–519 ЦКУ. Відступлення права вимоги згідно з цими положеннями цивільного законодавства є однією з підстав заміни кредитора в зобов'язанні. Окремі положення щодо договору факторингу (фінансування під відступлення права грошової вимоги) містяться у Главі 73 ЦКУ. Договір факторингу деякі дослідники називають модифікованим варіантом уступки вимоги [16, с. 8]. Велика палата Верховного Суду у справі № 909/968/16 висловила позицію, що у ЦКУ проведено розмежування правочинів, предметом яких є відступлення права вимоги, а саме: правочинів із відступлення права вимоги (цесія) та договорів факторингу. Відмінність полягає у суб'єктному складі правочинів, предметі та меті укладання договору, обов'язковій оплатності договору факторингу, формі договору [17].

Відповідно до ст. 514 ЦКУ визначено, що права первісного кредитора, якщо інше не встановлено договором або законом, переходять до нового кредитора. Відступлення права вимоги В.І. Пушай характеризує як двосторонній, консенсуальний правочин, який може бути як відплатним, так і безвідплатним. Науковець також зазначає такі специфічні риси цесії, як абстрактний та розпорядчий характер [6, с. 55]. Кредитні зобов'язання належать до грошових зобов'язань, тому що за умовами договору боржник має передати кредитору обумовлену договором суму. О.А. Беляневич вказує, що право вимоги за грошовим зобов'язанням є оборотоздатним, тому що не має нерозривного зв'язку з особою кредитора, а його відступлення не заборонене законодавством [10]. Отже, відступлення права вимоги за кредитними зобов'язаннями може бути здійснене, проте в юридичній літературі висловлюються різні думки щодо питання, хто може бути цесіонарієм. Так, І.В. Сарнаков зазначає, що відступлення права вимоги за кредитними зобов'язанням можливе тільки іншій кредитній установі. Така позиція обґрунтовується тим, що передача права вимагати повернення кредиту суб'єкту небанківської сфери вимагає розкриття банківської таємниці, а сам кредитний договір потребує наявності банку як кредитора [13]. Стосовно розкриття банківської таємниці під час відступлення права вимоги за кредитним договором, то у 2011 році ст. 61 Закону України «Про банки і банківську діяльність» доповнено положенням, яке дозволяє банку надавати інформацію, що містить банківську таємницю, приватним особам та організаціям, у тому числі під час укладення договорів про відступлення

права вимоги до клієнта [18]. Хоча О.В. Черндачук розмежовує поняття «конфіденційна інформація» та «банківська таємниця», визначаючи, що перше трансформується в друге після того, як клієнт повідомляє її банку. При цьому, на думку дослідника, режим поширення конфіденційної інформації про особу потребує згоди цієї особи, тому залучення «колекторських» організацій може здійснюватися виключно за наявності такої умови в кредитному договорі [15, с. 41–42]. На нашу думку, набуття інформацією, яка передається клієнтом банківській установі, статусу банківської таємниці визначає для неї режим її поширення, тому варто застосовувати норму спеціального закону «Про банки і банківську діяльність», який дозволяє розкриття цієї інформації в разі відступлення банком права вимоги за укладеними договорами, зокрема кредитними.

Стосовно сторін кредитного договору, то у ст. 1054 ЦКУ визначено, що банк або інша фінансова установа є кредитором за кредитним договором. О.К. Степаненко висловлює слушну думку, що після виконання банком зобов'язань, що передбачені в кредитному договорі, банк має право відступити право вимоги будь-якому суб'єкту, який не має спеціальної правосуб'єктності [14, с. 22]. Щодо договору факторингу, положення ст. 1079 ЦКУ містять чітке положення, що фактором може бути тільки банк або інша фінансова установа, яка має право здійснювати факторингові операції відповідно до закону. Розмежовуючи цесію та договір факторингу, Велика палата Верховного Суду щодо суб'єктного складу правочинів з відступлення права вимоги, зазначила, що учасниками цесії можуть бути будь-яка фізична або юридична особа. При цьому, якщо право вимоги відступається «за номінальною вартістю», то застосовуються загальні положення про купівлю-продаж з урахуванням норм щодо заміни кредитора в зобов'язанні [17]. Таким чином, у разі відсутності умов, що властиві договору факторингу, особою, яка набуває право вимоги за кредитним зобов'язанням у разі його відступлення, може бути не тільки фінансова установа.

Розглянувши можливість відступлення права вимоги за кредитним зобов'язанням, варто визначити можливість поділу кредитного зобов'язання. Так, С.І. Шимон, аналізуючи відступлення права вимоги, що обтяжене обов'язком кредитора, в тривалих зобов'язаннях слушно зазначає, що відступлення частини майнового права (вимоги) можливе тільки для подільних вимог (подільних майнових прав), до яких науковець

зараховує 1) грошові вимоги, 2) вимоги про передавання речей, що визначені родовими ознаками, 3) вимоги про передавання кількох речей, визначених індивідуальними ознаками, якщо предметом відступлення буде вимога щодо однієї з цих речей. А також обґрунтовує необхідність доповнити ст. 514 ЦКУ положеннями, які б чітко вказували на можливість виконання зобов'язання частинами тільки в разі його подільності [8, с. 228]. О.К. Степаненко доводить, що відступлення частини права вимоги, яке виникає з кредитного договору, можливе з огляду на його грошовий характер [14, с. 21]. Отже кредитне зобов'язання за своєю природою є подільним. Правовим наслідком відступлення частини права вимоги є те, що виникає зобов'язання із множиною осіб на стороні кредиторів [8, с. 228]. Для часткових зобов'язань, відповідно до ст. 540 ЦКУ, вимагати виконання обов'язку у рівній частці має право кожен із кредиторів, якщо інше не встановлено договором або законом. У разі солідарного зобов'язання право пред'явити боржникові вимогу в повному обсязі має кожен із кредиторів (ст. 542 ЦКУ).

Ризикованість кредитних зобов'язань для кредитора зумовлює використання такого способу забезпечення виконання зобов'язань, як іпотека. Безумовним в юридичній літературі визнається те, що право вимоги не може бути відступлене без права, що забезпечувало виконання основного зобов'язання [9, с. 161]. Це також стосується іпотеки, і відступлення права вимоги за кредитним зобов'язанням означає перехід всього обсягу прав до нового кредитора в зобов'язанні, відповідно, до нового кредитора переходить і право вимоги за іпотекою. Виняток передбачено в разі видачі заставної (ч. 4 ст. 24 Закону України «Про іпотеку»), коли перехід прав іпотечодержателя за іпотечним договором та основним зобов'язанням до іншої особи здійснюється шляхом передачі заставної за правилами, визначеними у ст.ст. 25–27 цього Закону [19].

Цікавою є позиція Є.О. Рябокони щодо переходу прав за забезпечувальним зобов'язанням. Вчений обґрунтовує, що ст. 514 ЦКУ потребує доповнення, щоб в разі заміни кредитора в зобов'язанні, якщо інше не визначено законом або договором, до нового кредитора переходили усі права, які забезпечують виконання основного зобов'язання. При цьому науковець зазначає, що в разі подільності зобов'язання та переходу права кредитора в частині цього зобов'язання до нового кредитора права вимоги за забезпечувальним зобов'язанням мають переходити про-

порційно розміру переданого права вимоги за основним зобов'язанням, якщо інше не визначено законом або домовленістю сторін [5, с. 74–75]. Нині цивільне законодавство не визначає порядку поділу забезпечення і, з огляду на засади цивільного законодавства, кредитор вправі вирішити це питання самостійно. Отже чинне законодавство не виключає можливість зловживань із боку кредитора (кредиторів) у процесі поділу права вимоги за кредитним зобов'язанням. Аналіз матеріалів судової практики вказує на випадки, коли поділ кредитного зобов'язання деякими факторинговими компаніями свідомо здійснюється в диспропорційних частинах, і забезпечення відступається разом із меншою частиною грошового зобов'язання, яке істотно дисгармонує з реальною вартістю об'єкту іпотеки [4; 20]. Така схема створює двох самостійних кредиторів і два самостійні грошові зобов'язання. При цьому право на іпотеку зовсім не випадково, на наш погляд, передається разом із меншою частиною зобов'язання, оскільки це дає змогу такому кредитору відповідно до ст. 33 Закону України «Про іпотеку» задовольнити свої вимоги за основним зобов'язанням шляхом звернення стягнення на предмет іпотеки і реалізувати його за заниженою ціною. Для боржника це означатиме втрату права власності на майно нині і тривалу перспективу судових процесів, які, з огляду на судову практику, залишають не надто великі шанси на повернення майна або справедливої грошової різниці. У той же час втрата боржником права власності на об'єкт іпотеки не припиняє автоматично право іншого кредитора, який паралельно пред'явить позов про самостійне стягнення іншої (не забезпеченої іпотекою) більшої частини відступленого права вимоги за кредитним зобов'язанням. Унаслідок виконання рішення суду такий кредитор може звернути стягнення вже на інше майно боржника. Ми не ставимо під сумнів, що зобов'язання мають виконуватися належним чином і що боржник має виконати своє зобов'язання повністю, проте у разі перепродажу меншої частини зобов'язання третій особі з передачею під цю меншу частину ставідсотків забезпечення у вигляді іпотеки, вартість якої перевищує вартість усього відступленого зобов'язання, боржник може потрапити у вкрай не вигідне становище, яке було б неможливим до поділу зобов'язання, забезпеченого іпотекою.

Зазначена ситуація буде мати різні правові наслідки для боржника фізичної та юридичної особи. Відповідно до ст. 36 Закону України «Про іпотеку» визначена дійсність основного

зобов'язання після завершення позасудового врегулювання. Так, будь-які наступні вимоги іпотекодержателя щодо виконання основного зобов'язання для боржника – фізичної особи є недійсними (якщо інше не визначено договором іпотеки чи договором про надання кредиту, чи договором про задоволення вимог іпотекодержателя). В той час як для боржника – юридичної особи або фізичної особи – підприємця такі зобов'язання залишаються дійсними, якщо інше не було визначено в договорі. Ми вже зазначали, що така ситуація буде створювати вкрай не вигідні наслідки для боржника юридичної особи, адже звернення одним із кредиторів стягнення на предмет іпотеки звільнить боржника лише від частини зобов'язання саме перед цим кредитором, позбавить власності на предмет іпотеки, а друга частина кредитного зобов'язання все ще підлягатиме виконанню. Хоча відповідно до ч. 5 ст. 37 Закону України «Про іпотеку» передбачено обов'язок іпотекодержателя відшкодувати іпотекодавцю перевищення 90 відсотків вартості предмета іпотеки над розміром забезпечених іпотекою вимог іпотекодержателя, все ж виникає питання: забезпечені іпотекою вимоги будуть визначатися відповідно до основного зобов'язання чи його частини, права вимоги на яку набуде новий кредитор, або новий кредитор взагалі відмовиться відшкодувати перевищення? Тоді боржнику доведеться вирішувати ці спірні питання у суді та витратити час та кошти. Водночас кредитор, який має право вимоги за іншою частиною кредитного зобов'язання, матиме законне право вимагати погашення відповідного зобов'язання [21].

Висновки. Підсумовуючи викладене, можна зазначити, що переважно підставою відступлення права вимоги за кредитними зобов'язаннями є збереження фінансової стійкості та платоспроможності фінансової установи. Відступлення права вимоги здійснюється за договором купівлі-продажу права вимоги або договору факторингу. На відміну від факторингу, відступлення права вимоги в кредитних зобов'язаннях може здійснюватися не тільки фінансовій установі. У зв'язку з грошовим характером кредитних зобов'язань чинне законодавство прямо не забороняє відступлення та перевідступлення права вимоги частинами. Однак невизначеним у цивільному законодавстві залишається порядок поділу забезпечення, зокрема іпотеки. Сторони цього правочину самостійно вирішують, кому з нових кредиторів має належати право. При цьому цивільне законодавство ставить боржника за кредитним

зобов'язанням забезпеченим іпотекою у складне становище в разі передачі права вимоги кільком кредиторам. Шляхами вирішення цієї проблеми може бути закріплення в законодавстві нової норми щодо визнання погашеним усього основного зобов'язання в разі позасудового врегулювання звернення стягнення на предмет іпотеки

за правом вимоги на частину раніше розділеного кредитором зобов'язання, забезпеченого іпотекою, або норми, яка міститиме заборону передавати (відступати) право вимоги за зобов'язанням, забезпеченим іпотекою, частинами. На наш погляд, найбільш раціональною буде заборона розділяти зобов'язання, забезпечені іпотекою.

Список літератури:

1. Висока частка непрацюючих кредитів (NPL) залишається значною проблемою банківського сектора. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl> (дата звернення: 10.01.2021).
2. Садовничий В. NPL без ручки. BANKSRATING. URL: <https://banksrating.com.ua/analytics/npl-bez-ruchki/> (дата звернення: 8.01.2021).
3. Цивільний кодекс України 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 10.01.2021).
4. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду у справі № 910/6648/18 від 25 червня 2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82772636> (дата звернення: 10.12.2020).
5. Рябоконт Є.О. Особливості наступництва у правах вимоги за забезпечувальними зобов'язаннями. *Право і громадянське суспільство*. 2015. № 3. С. 64–113. URL: http://lcslaw.knu.ua/index.php/arkhiv-pomeriv/3-11-2015/item/download/172_282c244e5ee3f71d877c24bc95a4edf2 (дата звернення: 12.01.2021).
6. Пушай В.І. Проблемні аспекти здійснення заміни осіб у зобов'язаннях. *Форум права*. 2013. № 3. С. 502–506. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2013_3_84 (дата звернення: 08.01.2020).
7. Слома В. Відступлення права вимоги та переведення боргу у зобов'язаннях з множинністю осіб. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. Вип. 2. С. 113–118.
8. Шимон С.І. Відступлення права вимоги, що обтяжене обов'язком кредитора, в тривалих зобов'язаннях. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 18: Економіка і право*. 2012. Вип. 18. С. 223–229.
9. Шимон С. І. Законодавчі обмеження щодо цесії додаткового права вимоги. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18: Економіка і право*. 2015. Вип. 30. С. 160–166.
10. Беляневич О.А. Про оборотоздатність права вимоги за грошовим зобов'язанням. *Приватне право і підприємництво*. 2015. Вип. 14. С. 44–50.
11. Ткачук О.С., Ткачук А.О. Деякі особливості розгляду спорів, пов'язаних із забезпеченням кредитних зобов'язань (іпотека, порука). *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2015. № 6. С. 172–193.
12. Жолобецька М.Б., Полєніков М.О. Особливості досліджень питань щодо документального підтвердження заборгованості по кредитним суперечкам у разі відступлення, переуступки прав вимоги. *Криміналістика і судова експертиза*. 2019. Випуск 64. С. 708–720.
13. Сарнаков І.В. О возможности уступки права требования возврата денежных средств по кредитному договору. *Банковское право*. 2011. № 5. С. 39–43.
14. Степаненко Е.К. Уступка прав требования в банковских обязательствах : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Москва, 2003. 32 с. URL: <https://dspace.kpfu.ru/xmlui/bitstream/handle/net/153707/0-776321.pdf?sequence=-1> (дата звернення: 12.01.2021).
15. Черндачук О.В. Конфіденційність інформації клієнта банку: актуальні питання. *Інформація і право*. 2016. № 1(16). С. 37–43.
16. Мироненко В.П., Коломієць К.В. Поняття, істотні умови та юридична природа договору факторингу. *Юридична наука*. 2018. № 1. С. 7–13.
17. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 11 вересня 2018 року у справі № 909/968/16. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/76860058?ch=1013074> (дата звернення: 10.01.2021).
18. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#n819> (дата звернення: 14.01.2021).
19. Про іпотеку : Закон України від 5 червня 2003 року № 898-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15#Text> (дата звернення: 10.01.2021).
20. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду у справі № 910/974/18 від 21 лютого 2019 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80036157> (дата звернення: 10.01.2021).
21. Мирославський С.В. Деякі питання позасудового врегулювання звернення стягнення на предмет іпотеки. *Цивільне право і процес: витоки, здобутки та перспективи розвитку* : матеріали міжн. наук.-практ. конф. Київ, 2020. Ч. 2. С. 50–53.

Myroslavskiy S.V., Plotnikova M.V. PROBLEMS OF LAW ENFORCEMENT IN CASE OF THE PARTIAL CONCESSION OF THE CHOSE IN ACTION FOR CREDIT OBLIGATIONS SECURED BY A MORTGAGE

The article deals with the problems arising in practice in case of the partial concession of the chose in action for credit obligations secured by a mortgage. The article analyzes the scientific approach and judicial practice in concession of the chose in action in credit obligations. Based on this, the factoring contract and the cession have been separated in relation to the replacement of the creditor according to credit obligations. Despite the fact that a financial institution is always a creditor in the credit contracts, the replacement of a creditor in a liability by concession of the chose in action is not related to the provision of financial services and the disclosure of banking secrecy. Unlike a factoring contract, a factor can only be a bank or other financial institution. The article notes that the existence of law enforcement problems is due to the imperfection of civil law, which allows the creditor to abuse the right. This applies to the partial concession of the chose in action secured by a mortgage. The monetary nature and the divisibility of the credit obligation correspondingly determine the possibility of concession of the chose in action in parts. By the concession of the chose in action to several creditors, a liability with lots of people on the creditor side arises. It has been determined that there is no regulation in the collateral division, so the creditor solves this problem independently. Based on the analysis of judicial practice, it has been defined that the debtor may occur in a difficult situation in the case of leaving collateral by one part of the credit obligation. In the event of foreclosure, the debtor loses ownership of the property that was the subject of the original credit obligation and remains the debtor for other parts of the divided credit obligation. The proposals have been made to improve the civil legislation with respect to the partial concession of the chose in action.

Key words: *cession, concession of the chose in action, divisible obligations, credit contract, mortgage.*